

Izhaja razen ponedeljka
in dneva po prazniku
vsek dan opoldan.

Uredništvo je v Ljubljani,
Franciška ulica št. 6/I,
Učiteljska tiskarna.

Dopise frankirati in pod-
pisati, sicer se jih ne pri-
obči. Rokopise se ne vrača.

Uglasti: Enostopna pelit-
vratca K 150, osmrtnice
in zahvale po K 250, raz-
glasti in poslano vrstica po
K 2; večkratne objave po
dogovoru primeren popust.

NAPREJ

Glasilo jugoslov. socialno-demokratske stranke.

Posamezne številke stane
50 vinarjev.

Naročnina: Po pošti ali
z dostavljanjem na dom za
celo leto K 96, za četrt leta
K 24, za mesec K 8.
Za Nemčijo celo leto K 114,
za ostalo tujino to Ameriko
K 120. — Reklame se za
listi so poštne proste.

Upravništvo je v Ljubljani,
Franciška ulica št. 6 I,
Učiteljska tiskarna.

Telefonska št. 312.

Nova Rusija in mi.

Vse kapitalistične države sveta
se na vse kriplje trudijo uničiti rusko
proletarsko republiko. Vse zastoj!
Denikin, Kolčak, Judenč in drugi,
ki so chlubili, da hočejo čuvati in-
terese kapitala in buržuazije, danes
bežijo brez vojske, ki se je razkro-
pila, ker je bila nasilno zbrana in ni
zato imela močne vodilne ideje.

V prvem redu sovražnih držav je
stala uradna Srbija in po osvoboditvi
SHS. Že na Krfu je Pašić imel stru-
pene govore proti vlasti proletari-
ata, a v Rusiji so vse ekspozitive
buržuazne Srbije — poslanstvo,
konzulati, ostanki dobrovoljskega
korpusa — aktivno posegle v borbo
proti delavski in kmečki vlasti in so
zbirale okolo sebe največje sovra-
žnike pravičnejšega družabnega
reda.

Jugoslavija je celo edina država
na svetu, ki je oficijalno priznala Kol-
čakovo vlado. Belgrad je danes sre-
dišče ruskih reakcionarcev, ki dobi-
vajo taino in javno spodbudo od na-
še vlade! Se ve! Oni imajo celo
pravico zbirati ruske ujetnike in jih
siloma pošiljati k Denikinu ter zbi-
rati med našim narodom dobrovoljce
za borbo proti Moskvi, kar je po ob-
steječem pravu protizakonito! Re-
akcionarci kot Bobrinski, Vergun
in dr. se svedčano sprejemajo in tudi
njihove izjave dokazujejo, da smat-
rajo našo državo za trdnjavo reak-
cije, kjer se počutijo prav tako do-
bro, kakor so se čutili doma za časa
carske strahovlade.

Radi popolnih zmag rdeče ar-
made vlada danes velika zmešnjava
v buržoaznih državah. Francija je
najbolj nervozna. Anglija pa predla-
ga politiko nevmešavanja v notra-
nje boje Rusije, medtem ko zapuša
najbolj korenito staro pot sedanja
Italija, kjer je parlament sklenil, se-
veda pod pritiskom socialistov in z
ozirom na težki ekonomski položaj,
da se ima takoj začeti z mirovnimi
pogajanjimi s »Svetsko« Rusijo in je v
ta namen celo poslala misijo v Ru-
sijo.

Kakšno stališče pa zavzame na-
ša država? O kaki spremembi toza-
devnega političnega pravca ne sliši-
mo ničesar. In vendar je zadnji čas,
da nehamo poslušati Bobrinske, Ma-
klakove in druge, da začnemo vo-
diti politiko, ki je nam in Rusij v ko-
rist.

Proletarska Rusija se bori danes
za velike socialistične ideje, kato-
rim bi pretila velika nevarnost, ako
bi se ruskim eksperimentalno posre-
dilo uničiti delavsko in kmečko Rusijo,
ki je središče praktične preuredbe
starega kapitalističnega sistema. Za-

to se je tudi delavstvo cele Evrope
izreklo soglasno solidarno z ruskim
proletariatom, neglede na morebit-
ne razlike v taktiki med različnimi so-
cialističnimi strankami. Vsem je da-
nes jasno: Republika delavskih in
kmečkih svetov v Rusiji je proletar-
sko delo, je stremenje vseh zatira-
nih pokoljenj delavstva!

Radi tega stopa tudi jugoslov-
anski socialistični proletarijat energič-
no na stran ruskega proletariata in
ga štiti pred nasilnimi napadi naše
buržuazije, ter skuša obenem raz-
umeti njegov orjaški boj, ki gre za
tem, da v trpljenju in vztrajnosti
ustvari novi dom, ki mora postati
ideal trpečega človeštva! Z ustano-
vitvijo svetske vlasti je položen tem-
meli lepši bodočnosti, ker danes že
čutimo, kako pretresa vihar stare
osnove in buržuazija je že danes pri-
morana, da iz straha pred polomom
popuša v mnogih socialnih vpraša-
njih.

Razven idelnih vzrokov so pa tu
mnogi ekonomski momenti, ki za-
htevajo popolno spremembo naše
politike.

Prebivalstvu zapadne Evrope
primanjkuje živeža a industriji siro-
vin. Amerika ni opravičila velikih
nad v tem oziru in vsem je jasno,
da edino Rusija s svojim neizčrpnim
bogastvom more rešiti Evropo pred
veliko katastrofo. Bliža se konec
meščanske vojne in ni daleč čas, ko
bo Rusija, velika federacija svobod-
nih narodov, začela igrati vodilno
vlogo v političnem in ekonomičnem
življenju Evrope. Ako bomo s pa-
metno politiko pridobili simpatije no-
ve Rusije, bomo imeli od tega le ve-
likansko korist.

Ker bo Odesa zopet središče tr-
govine, lahko dosežemo, da bo glav-
na trgovska pot iz Rusije vodila po
Donavu in Savi v centralno Evropo.
Sisak, Karlovac in Zagreb lahko na-
domestijo prejšnje žitne centre (Bro-
dy, Lwow), ker si trgovina vedno
išče najcenejši in najudobnejši tra-
sit. Razven žita je lahko dobiti iz
Rusije tudi premog, železo in skoro
vse druge sirovine, ki so potrebne
za razvoj industrije (rude, petrole-
je, kože, lan, volno itd.). Obenem bi
imeli seveda tudi mi možnost in celo
prednost pred drugimi državami ra-
di zgodnje in cenejše zveze, da izva-
žamo svoje pridelke. Posebno so po-
trebni Rusiji tovarniški izdelki, prva
leta tudi živa živina, katere je mno-
go izgubilo v dvojni vojni dobi. Iz-
važali bi lahko marsikaj in s profi-
tom: Rusija postane lahko naš naj-
večji, najboljši in v gotovem oziru
celo edini rentirajoči kupovalec!

V čim bolj ozke ekonomske zve-
ze bomo stopili z Rusijo, tem bolj bo-
mo čutili koristi solidarnosti, ki iz-
virajo iz skupnih interesov in medse-
bojnega spoznavanja.

Velike ideje ruskega proletarske-
ga naroda se že razširjajo po celi naši
državi in samo oni, ki so slepi, ne

uvidevajo, da moremo zidati srečno
prosperalo državo le na temelju
nove ekonomije in suverene ljud-
stva. Luč nove zarije, ki žari na vz-
hodu, prinese zatiranim narodom ve-
liki dan odrešenja.

—1—

Abditus:

Naša gospodarska in socialna vprašanja.

II.

Uboštvo in bogastvo.

V teku enega leta se veliko pro-
ducira — pridelava in izdelava. Od letne
produkcije odpade velik del na de-
lovna sredstva, kar je neodvratno
potrebno, če se hoče sploh produci-
rati. Tu sem spada vse, kar je po-
trebno n. pr. za setev, za krmilo ži-
vini, vse sirovine za industrijo in
obrt, gospodarsko in tehnično oro-
dje, stroji itd. Kar po občutku tega
ostane, se lahko imenuje — pri re-
dnih razmerah — čisti iznos družab-
ne produkcije. Ta čisti iznos mora-
mo zopet razdeliti na dve polovici.
Prva polovica se porabi doma, da
se ljudstvo ohrani delazmožno in
pionovito.

V rednih razmerah se navadno
producira veliko preko te, recimo
domače potrebe. Presežek produk-
cije se v tem primeru odda, to je
proda ali pa zamenja za druge po-
trebne vrednote. Temu razčlenjevanju
družabne produkcije sledi na-
vadno enaka razčlenitev vrednosti
produciranega blaga. Del njegove
vrednosti leži v uporabi delovnih
sredstev, to je v stvarnih produkcijs-
kih stroških izdelanega ali pa pride-
lanega blaga. Kar je blago vredno
preko teha, pride v dobro raze-
ličnim razredom družbe. Nekaj te
vrednosti odpade na delavski raz-
red v obliki mezd in plač. Kar po
občutku vsega tega vrže blago več,
to predstavlja nadvrednost, ki se
običajno skriva v najrazličnejše
oblike in katero posedujejo razred
(podjetniki, tovarnarji, posestniki,
trgovci) razdelje med seboj.

Kapitalistična družba je torej
normalna, kadar delavci in usluž-
benci dobe takšne mezde ali plače,
da se morejo ob njih vsaj zasititi
preživeti in kadar morejo imeti delovnih
sredstev nadvrednost pri-

delanega in izdelanega blaga po-
tem prodati, kupiti ali zamenjati raz-
deliti med seboj.

To moramo imeti pred očmi, ka-
dar se vprašujemo, kako stoji z na-
šo produkcijo in njeno nadvrednostjo
v naši novi državi. Z drugimi be-
sedami, ali produciramo dovolj, da
moremo živeti brez tuje pomoči.

Brez vsakih dokazil je poznavalec
razmer in dežele jasno, da sami
ne produciramo vseh delovnih sred-
stev, ki jih rabimo in v domači pro-
dukciji tudi porabimo. Nadalje je
znano da ne pridelamo toliko ži-
vjenskih potrebščin, kolikor jih ra-
bimo za domačo potrebo in izme-
njava za druge inozemske pridelke
in izdelke. Ravno naša nova država
ima poleg zelo bogatih in plodnih
pokrajin, veliko takšnih, ki so abso-
lutno pasivne, to je v katere se mo-
re mnogo več uvažati, nego se more
izvoziti. O kakšni nadprodukciji v
državi omeniti ne more biti govora.
Pri tem je značilno to, da tiste nad-
produkcije, o kateri sanja se danes
velik del prebivalstva, enostavno ni,
med tem, ko je nadvrednost ostala.
Ta nadvrednost se je tekom vojne
pomnožila in vsa je v rokah kapita-
listov in velikih zemljiških posesti-
nikov. Ti n. pr. posedujejo različne in
številne državne, deželne, občinske
vrednostne tlapije, akcije podjetij
in bank itd., kar jim donosa obresti,
to je nadvrednost od namišljene
nadprodukcije.

Spriču povzročena uboštvu in
padcu družabne produkcije pod nor-
malno, so neprimerno narasli zahtev-
ki posejudočega razreda a po nad-
vrednosti.

V tem tiči jedro današnje gospo-
darske krize.

Glose.

18.407 organiziranih delavcev
ima bratska inadžarska socialna
dem. stranka v Jugoslaviji. To po-
roča nieno glasilo: dnevnik „Mun-
kas“ (Delavec) v poročilu o zboru,
ki se je vršil minole dni v Pečuhu.

Internacionalen zbor odložen!
Akcijski odbor druge internacionale,
ki je zboroval 20. in 21. m. m. v
Londonu, je odložil vsled današnje
situacije vseh držav in enako so-
cialističnih strank internacionalni
kongres, ki bi se moral vršiti v fe-
bruarju v Zenevi, na 31. julija t. l.

Akcijski komitet se zopet snide 28.
februarja v Rotterdamu, da zasliši
razne delegacije, posebno one ki so
se mudile v Rusiji, Nemčiji in na
Poljskem.

Protesti proti blokadi sovjetske
Rusije. Iz Nemčije: Zveza „Neues
Vaterland“, „Nemška mirovna zve-
za“, „Liga za podporo humanitete“,
„Prosta zveza nemških strokovnih
zvez“, „Zveza za verstvo mater“,
„Nemška družba za pravice mater
in otrok“, „Medn. liga žena za mir
in svobodo“. Vse te korporacije naj-
ostreje protestirajo proti nameri
svetovne blokade Rusije. K temu
protestu so se pridružile z zahtevo,
da se uvedejo z Rusijo mirovna po-
gajanja še naslednje korporacije:
iz Danske: „Zveza humanistov“ v Ko-
daniu, iz Anglije: „Mirovni Svet“, iz
Francije: skupina soc. duševnih de-
lavcev „Clarté“, iz Holandske: „Sve-
tovna mirovna unija“, iz Norveške:
„Studentska zveza“, v Drontheimu
in Kristijaniji, iz Avstrije „Društvo
za mirovno vzgojo“, iz Poljske:
„Liga za zvezo narodov v Pozna-
nju“, iz Švedske: „Zveza za huma-
nistično politiko“ in češkoslovaški
Nemci z „Medn. ligo za zvezo na-
rodov.“ In kie smo mi, Jugoslavlani?

Brzobjavne vesti.

Jugoslavija.

Ustavni odsek.

LDU Beograd, 2. »Pravda« in-
vija: V zvezi z volitvenim zakonom
in predstoječimi volitvami je vlada
na zadnji seli razpravljala tudi o
vprašanju ustavnega odseka. Ker je
vprašanje izvršitve ustavnega pro-
jekta ob enem tudi popolnoma pol-
itično vprašanje, so sklenili, da bodo
ta odsek tvorile vse politične stran-
ke razmerne po svoji moči ter bi bili
v njem kot člani tudi nepredeljeni
politički Jasha Prodanović, dr. Smo-
daka in predsednik parlamenta dr.
Pavlovič. Da bi bila ustava izdelana
na podlagi pravnih principov, bi bilo
za člane odbora pozvanih tudi 6
vseučilišnih profesorjev iz Beogra-
da, Ljubljane in Zagreba. Vlada je
sestavo ustavnega odbora zasnova-
la tako, vendar pa ni mnogo nade,
da bo res tudi sestavljen. Zelo ver-
jetno je, da bo opozicijski blok odbil
vsako sodelovanje v tem važnem no-
slu. Danes se smatra, da se bo po-
novil isti primer, kakor se je odigral
pod kraljem Aleksandrom, ko so ra-
dikanci odbili sodelovanje pri izvedbi
ustave. Naše mišljenje je, pravi list,
da mora v tem primeru vlada sama
izdelati ustavo ter da kot večšake in
sodelavce pozove vseučilišne pro-
fesorje.

LISTEK.

GLAD.

Solsal Knut Hamsun. — Poslovenil
Fran Albrecht.

(Dalle.)

To naj bi se mi z d a j zgodilo! Ako bi ta tren-
tek našel na ulici prihranjeni vinar kakega šo-
larčka, poslednji vinar kake vdove — mirno li
ga pobral, vtaknil v žep, ukradel s čisto mirno
vestjo in prešpal noč nato mirno kot vreča. Saj
vendar nisem zamenjati toliko pretrpel, moja po-
trpežljivost je bila pri kraju, bil sem priprav-
ljen za vse.

Šel sem tri, štirikrat krog gradu, se odločil
nato, da grem domov; napravil sem še ovinek
v park in se napotil potem po Karel-Ivanovi ce-
sti domov.

Bilo je krog 11. ure. Cesta je bila precej
temna in vsepovsod so romali ljudje, tihi pa-
li in razgrajajoče gruče. Napočila je velika ura,
čas, ko se vrši tajno počenlanje in pričena-
je vesele dogodivščine. Šumeča krila deklet,
kratki, polteni smehi, valjujoča prsa, težko so-
pihajoče dihanje, daleč spodaj na ulici glas, ki
kliče »Fma«. Cela cesta močvirje, iz katerega
se dvigalo vroče pare.

Nehote sem preiskal svoje žepa za dvema
kronama. Strast, ki trepeče v kretinah sleher-
nega, ki gre mimo, temna razsvetljava plinovitih
svetilk, celo tiha, nasičena noč, vse to je pri-
čelo, da me zgrabi — ta zrak, ki je napolnjen
s šepeti, obihmi, trepetajočimi priznanji, napol
izgovoričnimi besedami, pridruženim lečanjem.
Tam v veži-tropa mačk, ki se ljubilo z glasnim
mijavanjem. In jaz nisem imel dveh kron!
Bilo beraško in ničvredno brez primere, da
sem bil tako obubošan! Kakšno ponižanje, ko-
lika brezčastnost! In spet sem moral misliti na
poslednji prihranek uboge vdove, ki bi ga
ukral, na čepice ali robec šolarčkov, na malho
beračev, ki bi jo ponesel brez pomisleka k
cuniarju in se za izkupiček zanjo pošteno na-
žal in napil. Da bi se potolažil in oškodoval, sem
prišel razkrivati vse mogoče hibe na teli vse-
lih ljudih, ki so polzeli mimo mene; skingnil
sem z rameni in gledal omalovažujoče nanje,
ko so prihajali paroma mimo. Ti zadovoljni,
sladkosnoči študentje, ki so menili, da se store
krive evropskih razuzdanosti, ako udarijo
šiviljo po bokih! Ti gizdalini, ti bančni urad-
niki, veletrgovci, cestni levji, ki ničesar ne za-
metujejo. Pijunil sem daleč preko ceste, ne me-
neč se za to, da bi lahko koga zadel; bil sem
srdit, poln prezira do teh ljudi, ki so se mi pre-
oči prižemali drug k drugemu. Dvignil sem
glavo in občutil blagoslov, ker lahko potujem
po snažnih potih,

Pred parlamentom sem srečal dek'le, ki se
je izzivale ozirlo vame, ko sem prišel ob njeno
stran.

»Dober večer!« sem rekel.

»Dober večer!« Obstala je.

Hm! Ali hodi mar tako pozno sama na iz-
prehod? Ali ni opasno za mlado dek'le, hoditi
ob tej uri po Karel-Ivanovi cesti? Ne! Ali je
nihče ne nagovarja, ne žali, ako povem narav-
nost, ali je nihče ne vabi, da bi šla z njim do-
mov?

Pogledala me je začudeno in razbiralav
mojem obrazu, kaj naj bi pač mislil. Nato mi je
hipoma segla pod roko in rekla:

»Torej pojdiva!«

Šel sem z njo. Ko sva dospela mimo iz-
voščkov, sem obstal, se oprostil njene roke in
dejal:

»Čujte me, dete moje, jaz nimam niti vi-
narja.« In s temi besedami sem hotel iti svojo
pot.

Spočetka mi ni hotela verjeti; ko pa je oti-
pala vse moje žepa in ni ničesar našla, se je
ujela, vzvratila glavo in mi rekla štor.

»Lahko noč!« sem rekel.

S temi besedami sem šel.

»Stojte šel Ali so to zrkta očala, ki jih
imate?«

»Ne!«

»Potem idite k vragu!«

S temi besedami sem šel.

Tik nato je priletela za mano in me zopet
poklicala.

»Vseeno greste lahko z mano!«

Čutil sem se ponižanega vsled te ponudbe
revne pocesnice in sem dejal ne. Prepozno da
je, obiskati moram še nekoga, ona pa si tak-
šnih žrtev tudi ne more dovoljevati.

»Pač: zdaj hočem, da grešite z mano.«

»Ampak jaz ne grem pod takšnimi raz-
merami.«

»Seveda hočete h kakšni drugi.«

»Ne.«

Ali hotel se me je občutek, ko da stojim v
pomilovanja vredni luči pred to nenavadno de-
klino in sem sklenil, da obvarujem vsaj videz.

»Kako vam je ime?« sem vprašal. »Ma-
rija? Torej čujte me, Marija! In pričel sem ji
pojasnjevati svoje vedenje. Vse bolj in bolj se
je čudilo dek'le. Ali me je v resnici smatrala za
enega tistih, ki se gonijo zvečer po cestah in
love mlada dekleta? Ali me je smatrala za tako
slabega? Sem ji li mar rekel kaj nedostojnega?
Ali se človek, ki namerja kaj hudega, vede tako
ko jaz? Skratka, nagovoril sem jo bil in stopil
par korakov z njo, da vidim, kako daleč bo
gnala to reč. Sicer pa je moje ime to in to, pa-
stor tako in tako! Lahko noč! Idi v Bogo in se
greši več!

Po teh besedah sem odšel.

(Dalle prih.)

Ministrski svet.

LDU, Beograd 3. Ministrski svet je pretresal razna načela, po katerih bo imel minister za konstituantno dr. Paleček izdelati ureditev volitve narodnih poslancev. V demokratskih krogih se udi, da bo ta ureditev gotova v enem tednu. Pravijo, da bo manjšinam zagotovljeno večje število poslancev, kakor je bilo dosedaj v kraljevini Srbiji. Nove volitve bi bile 16. aprila, med tem ko se ni odločeno, ali se bodo ob enem opravile tudi volitve za konstituantno.

Po svetu.

Železničarska stavka v Bolgariji.

LDU Beograd, 2. »Politika« javlja iz Prota: Po vsej Bolgariji je ustavljen železniški in poštini promet, ker so železničarji in poštarji prijavili stavko. Vlada je pozvala pod zavezave tude rezerviste. Trdi se, da je na mnogih mestih došlo do spopadov med stavkajočimi in policijo.

Nota zavezniškega sveta Nemčiji.

LDU Pariz, 2. (DunKU) Agence Havas poroča: Danes popoldne se je baronu Lersneru izročila nota, ki se nanaša na ojačenje nemškega redarstva v Gorenji Šleziji. Zavezniške in pridružene vlade opozarjajo nemško vlado na to vraščanje in ji dajo umeti, da je treba v tej stvari opretno ravnati in da si alirane vlade ne morejo razlagati vzrokov ojačenja redarskih čet.

Lloyd Georges pride v Pariz.

LDU Beograd, 2. Ker Lloyd Georges, za katerega so se bali, da zaradi irskih razmer ne bo mogel zapustiti Londona, pristaja na to, da pride v Pariz, se bo vršila konferenca zavezniških ministrskih predsednikov v Parizu. Glavne stvari, o katerih bodo razpravljali, bodo tadranško vraščanje, ratifikacija miru z Nemčijo in sodna razprava proti cesarju Viljemu.

Povodenj v vzhodni Franciji.

LDU Pariz, 2. (Dun-KU-Brezlično) V sled silnega dežja je reka Seine tako narasla, da je poplavljen ves okraj. Ustaviti so morali promet na predmestni železnici. Lesene mostove je voda odnesla in se razlila po železniški progi proti Versaillesu. Prebivalstvo zapuša svoja stanovanja in prebiva pod milim nebom ali pa v zasilnih stanovališčih. Ob bregovih so zgrajene barikade. Povodenj Seine je mnogo hujša nego povodenj Marne leta 1910. Tudi iz provincije javljajo povodni.

Sedež Kolčaka zavzeli socialni revolucionarji.

LDU Berlin, 3. (Dun-KU) »Lokalizer« javlja iz Helsingforsa: Kakor poročajo iz Irkutska, je sedež vlade admirala Kolčaka dne 23. decembra brez boja padel v roke socialnih revolucionarjev, ki so zasedli tudi železnico, ki vodi v Vladivostok. Vlade čete se niso branile. Socialni revolucionarji zahtevajo, da se takoj sklene mir z rusko sovjetsko vlado.

Nemiri v Egiptu.

LDU London, 2. (Dun-KU) Reutersjev urad poroča o novih cestnih nemirih v Aleksandriji. Nastopili je moralo volastvo. En vsta je mrtev, pet na ranjenih.

Novice.

— Brzovlak Turin-Ljubljana, V ponedeljek, dne 5. januarja začne voziti turinski brzovlak do Ljubljane, od torka, dne 6. januarja dalje pa br-

zovlak v nasprotni smeri iz Ljubljane proti Turinu. Iz Trsta odhaja ta brzovlak ob 14.50, pride v Logatec ob 17.50, odhaja iz Logatca ob 18.20 in pride v Ljubljano ob 19.33 V nasprotni smeri odhaja iz Ljubljane ob 8., pride v Logatec ob 10., iz Logatca odhaja ob 13.55 in pride v Trst ob 16.30. Ta dva brzovlaka imata zvezo na brzovlak Ljubljana-Belgrad v obeh smereh, imata pa samo vozove I. in II. razreda. Carinska kontrola in potniška revizija se vrši na Verdu.

— Ustrelil se je dne 27. decembra kmečki sin Peter Adamič v Bistri z lovsko puško v desno nogo. Strel je tako hudo zadel, da so mu morali nogo v kolenu odrezati v bolnišnici Bratovske skladišnice v Črni.

— Viša strokovna poštevska šola z obrtnim oddelkom se bo ustanovila v najkrajšem času v Belgradu, ako bodo dopuščale denarne razmere.

— V podporo belgrajskim mestnim ubogim je dovolila belgrajska občina za božične praznike 70.000 dinarjev.

— Za izrednega profesorja na pravniški fakulteti v Belgradu je bil na zadnji seji vseučiliškega sveta izbran dr. B. Popović.

— Postopanje arditov v reški kaznilnici. 1. januarja se je v reški vojaški kaznilnici dogodil primer, o katerem se more reči, da ni slučajen. Zjutraj so se jetniki, kakor običajno, izprehajali po kaznilniškem dvorišču. Med njimi je bil tudi absolvirani pravnik Krznarič, ki ga je dal D'Annunzio zapreti, dolžec ga veleizdati in špionaze. Eden arditov je izvelkel revolver in začel z njim mahati proti Krznariču. Revolver se je izprožil in zadel Krznariča v trebuh. Ranjenec se še drugi dan ni zavedel in ni nade, da ostane pri življenju.

— Za zgradbo mostu preko Vardara na poti Veles-Štip je odobren kredit 300.000 dinarjev.

— Božena Nemcova umrla. V Pragi je umrla dne 31. decembra češka pisateljica Božena Nemcova za srčno kapjo.

— Zaujdba električne žarnice. Kakor poročajo listi, je češki inženir Červenka konstruiral za voine v Parizu električno žarnico, ki bo trajala v bodočnosti veliko vloga. Gre za takozvano »regeneracijo« žarnice, pri kateri se morejo zgorele ali izrabljene žarne niti izmenjati z novimi. Več velikih zapadno-evropskih in ameriških tvornic je že kupilo Červenkov iznajdb. V češkoslovaški republiki jo je kupila delniška družba za izdelovanje žarnic »Lux«, ki bo snemladi pričela z gradnjo tvornice in lastne steklarne.

— Poplava v Franciji. Ren se vedno narašča. Vodomer je kazal 1. januarja popoldne 8.6 metrov.

Dnevne vesti.

Nečuvno postopanje šolskega upravnega referenta dr. Skaberneta.

Iz proforskih krogov se nam poroča: Šolski referent dr. Skaberna je uradno pozval nekega profesorja k zaslišanju in ga pred zaslišanjem opozoril kot pričo na prisego. Pozvani je po svoji vesti odgovarjal na stavljeno vprašanje glede politiskega vedenja enega svojih kolegov v vojni dobi. A kako se je začudil, ko dobi nato vabilo od sodišča, da se mora za neko svojo izlavo zagovarjati pred sodiščem. Referent dr. Skaberna je namreč izposloval od predsednika Višjega šolskega sveta njegovo izročitev sodišču. Pred sodi-

ščem je referent izpovedal, da inkriminirana točka pričevanja ne spada k uradnemu zaslišanju, ampak je do tično vprašanje stavil profesorju iz svoje zasebne radovednosti. Vzklicno sodišče pa je bilo nasprotnega mnenja, posebno ker ni referent pričel pri nobeni točki opozoril, da to ali ono vprašanje ne spada k pričevanju. Toženi profesor je bil popolnoma oproščen, ker je za svoje pričevanje podal dokaze, in precejšnji stroški petih sodnih obravnav so se naložili njegovemu nasprotniku, ki je bil po nalogu predsednika Višjega šolskega sveta vložil tožbo zoper uradno pričevanje svojega tovariša. Vprašamo deželno vlado, ali il je znano to postopanje šolskega referenta in ali hoče kaj ukreniti, da se tak slučaj ne ponovi več in dobi prizadeji profesor zadoščenje; zakaj, kdo bi še hodil k uradnim pričevanjem, če uradniki ne vrše svoje dolžnosti?

»Philharmonische Gesellschaft«.

Z cizikom na polasnilo glele »Philharmonische Gesellschaft«, ki smo ga bili pred časom objavili v našem listu, in na katero je odgovoril gospod dr. Lajovic z daljšim člankom, ki ga nismo mogli vsled odmerjenega prostora priobčiti. Smo dobili odgovor od strani gosp. dr. Schweigerja, ki zagovarja postavno stališče filharmonične družbe. Članek prinašamo kot »Poslano«, ker nam, žal, rad pomanjkanja prostora niti tega članka ni mogoče objaviti v uradniškem delu.

Cene pšenične moke. Dne 30. decembra pr. l. se je vršilo pri tukajšnjem oddelku za prehrano posvetovanje o tem, kako naj se spravijo cene moke v sklad s sedanjimi nakupnimi cenami pšenice. Cena pšenice v Vojvodini in Slavoniji je poskočila v zadnjih treh mesecih od 2 kron na 5 kron kilogram. Žitni zavod in nekatere druge večje aprovizacije, ki so tudi direktno nakupovale žito v Vojvodini, so dosedaj še vedno oddajale pšenično moko za pecivo na debelo po 4 K 50 vin., krušno moko pa po 2 kroni za kilogram. Naravno je torej, da so imenovani zavodi oddajali moko z občutno izgubo. To se trajno ne da vzdržati, ker bi sicer nastal pri obratu primanjkljaj, za katerega bi ne bilo kritja in ki bi privedel zavode do kalamitete. Ker ni izgleda, da bo cena pšenice padla ali se vsaj znatno znižala, se je morala nastavititi taka cena moki, ki po kalkulaciji odgovarja dosedanjim cenam pšenice. Zato se je v sporazumu z zastopniki žitnega zavoda, obeh železniških aprovizacij, ljubljanskega mestnega magistrata in nakupovalne zadruge (Vojne zveze) sklenilo, da bodo omenjene korporacije pričeli s 1. januarjem 1920, dale izdelovati iz pšenice samo 2 vrsti moke, to je belo in krušno, ter da bodo oddajale na debelo pšenično belo moko po 8 K, pšenično krušno moko pa po 5 K za kilogram. Te cene je smatrati za normalne.

Osebe, ki pridejo po že obavljenem ukazu ministrstva za prehrano z dne 4. decembra 1919, št. 26750 v poštev pri akciji za prejem cenilskih živil in kolih številu je za Slovenijo maksimirano na 300.000, prejemale bodo določeno množino moke po znatno nižnjim cenah. In sicer belo moko po 1 dinar, krušno moko (pšenično, koruzno ali tečmenovo) pa po pol dinarja za 1 kilogram. V pokritje za ogromno diferenco pri cenah, ki bo s tem nastala, je votiral ministrski svet večje vsoto denarja.

Počitnice na ljubljanski univerzi. Ker v deželnem dvorcu niso bili pravočasno izpraznjeni prostori, določeni za univerzo, in ker adaptacije na tehniški fakulteti še niso popolnoma izvršene, trajajo božične počitnice na ljubljanski univerzi do ponedeljka, dne 12. t. m.

— Računski oddelki in blagajna ravnateljstva drž. žel. v Ljubljani ustavita vsled preselitve v Zagreb svoje poslovanje v Ljubljani dne 3. januarja 1920. Njihovi posli preidejo s tem dnem na ravnateljstvo drž. žel. v Zagreb. V svrhu preprečenja zavlačevanj pri reševanju tekočih poslov priporočamo p. n. občinstvu, da odslej naprej naslovila vse spise in račune za delokrog teh oddelkov v Zagreb, vse denarne pošiljave pa, v kolikor se ne vrše z položnicami Čekovnega urada v Ljubljani, na »Glavno blagajno ravnateljstva drž. žel. v Zagreb«.

Poverništvo za socialno skrb v Ljubljani radi selitve iz deželnega dvorca v poslopje deželne vlade (Bleiwissova cesta) ne sprejme od 5. do 12. t. m. nobene stranke.

Zahvala. Podpisani se zahvaljujem vsem tovarišem-sodrugom v tovarni na Savi za velikodušno podporo moji družini za časa moje dolgotrajne bolezni. Srečno novo leto! Živel socialistični proletarijat! Sodr. Ivan Tičar.

Prireditve.

Članska zborovanja za ljubljansko predalno konsumnega društva za ljubljano in okolice se vrše:

Trnovo in Sodna ulica: v ponedeljek, dne 5. januarja ob 7. uri zvečer v Mahrovi hiši.

Šiška: v sredo, dne 7. januarja ob 7. uri zvečer pri Šternu. Planiška cesta.

Vodmat: v petek, dne 9. januarja ob 7. uri zvečer pri Pavku.

Glince in Rožna dolina: v soboto 10. januarja ob 7. uri zvečer v »Ameriki« na Tržaški cesti.

Uradniška predstava »Penelka« se uprizaro v dramskem gledališču prihodnji četrtek, dne 8. t. m. Vstopnice za polovično ceno se dobe v pisarni »Društva zasebnega uradništva« Gosposvetska cesta št. 12. II. nadstropje.

Osrednje društvo poštnih in brozovajnih nastavlencev za Slovenijo v Ljubljani ne priredi svoje veselice dne 5. januarja v Narodnem domu, ampak združi svojo veselico z Zvezo poštnih organizacij dne 10. januarja 1920. v Unionu. — Odbor.

Sodrug! !

Edini list, ki neustrašeno zastopa pravice delavstva, njegove težnje in cile je »Naprej«.

Dočim le poskočila naročnina vseh rečenskih listov na 10 kron, stane »Naprej« mesečno le 8 K, četrtletno 24 K, polletno 48 K, in celoletno 96 K ter posamezna številka 50 vin.

»Naprej« je edini slovenski delavski list in obenem največje!

Čitate, razširjajte »Naprej«.

Iz stranke.

Sodrug! Danes vsi na diskusijski večer v Mahrovi hiši, Krekov trg 10. Diskusijski večeri se vrše vsak ponedeljek.

POLITIČNA ŠOLA

v Trbovljah se prične zopet v sredo, dne 14. januarja ob 4. uri popoldne.

Prinesti je sabo komunistični manifest.

V Zagorju se prične v petek, dne 9. januarja ob 4. uri popoldne. Prinesti je sabo komunistični manifest.

Pevski odsek »Svobode« naznaja svojim članom, da v torek, dne 6. januarja pevska vaja radi praznika odpade, pač pa se ista vrši v sredo ob 8. uri zvečer.

Sodrug! Ponovno apeliramo na Vas, da pridno agitirate za pevski odsek Svobode: pripelajte nove članke k pevskim vajam, katere se bodo v prihodnje redno vršile vsaki torek in petek ob 8 uri zvečer. — Sodružice! Vaša je ista naloga; pričakujemo tudi od Vas, da se pridno priključujete v tajništvo Svobode, Selenburgova ul. 5. II. nad., ker se v kratkem ustanovi ženski pevski zbor, kateri naj bi bil biser vseh pevskih zborov.

Seja pevskega odbora se vrši v sredo, dne 7. t. m. ob pol 8. uri zvečer v tajništvo »Svobode« Selenburgova ul. 5. II. nad. Polnoštevila udeležba dolžnost, ker je seja velike važnosti.

Muč! Vas glavobol? Zobobol? Trganje v udih. Malo Fellerjevega pravega Elza fluida, in odpravljene so bolečine! 6 dvoimnih ali 2 veliki specialni steklenici 24 K. Fellerjev Elza mentolni črtnik, en komad 3 K 50 vin.

Zelodec Vam ni v redu? Nekaj pravih Fellerjevih Elza-kroglic! Te so dobre! 6 škatlic 12 K. — Pravi balsam 12 steklenice 30 K. — Prava švedska tinktura 1 velika steklenica 12 K. — Omot in poština posebej, a nalceneje. Eugen V. Feller Stubica donja, Elzatr. št. 252. (Hrvaško). 930 —C—

Gospodarstvo.

Dražbena prodaja tihotapcem zaplenjenih krav. Dne 7. januarja 1920 ob 9 uri popoldne se vrši na Vrhniki pri županstvu dražbena prodaja dveh tihotapcem zaplenjenih krav. Interesenti se vabilo k udeležbi. Verižništva in tihotapstva sumljive osebe se ne pripustijo.

Dne 7. januarja 1920 ob 9 uri popoldne vrši se pri županstvu občine Borovnica javna dražba neznanim tihotapcem odvzete krave. Tihotapstva ali verižništva sumljive osebe so od dražbe izključene.

Iz Slovenije.

Iz St. Vida pri Stični.

Gospod učitelj Jevnikar je dal nedavno razglasiti, da bo vsakega, ki bo še nadalje raznašal okrog vesti, da je on skrivaj sladkor, ki se je pred tremi tedni pri nem dobil, klical pred sodišče. To mu verjamem. Da se pa govorica o sladkorju poleže, je pa še najbolj pametno. Če g. Jevnikar pove, kolikokrat je bil v letu 1919. nakazan sladkor in koliko kilogramov. To naj pove, potem bo vsega govoričenja konec. Nekateri niso dobili sladkorja od junia do konca novembra, a on ga je imel toliko, da ga je dal delavcem, ki so pri nem kosili in grabili. Tudi za seno je zamenjal sladkor. Kje ga je dobil? Tudi zani je sladkor na nakaznice, kakor za nas in to že štir let. Ali je imel on kako staro zalogo še iz predvojnega časa? On pravi tudi, da je sladkor, ki se je pri nem dobil, bil odločen za čebelarje, kar se pa niemu prav nič ne verjame. To naj pove »Čebelarstvo« v Ljubljani, kdaj in koliko je bilo slad-

Dr. Jos. C. Oblak:

Ob prvi obletnici smrti Ivana Cankarja in uprizaritvi njegovih »Blapcev«.

Čudna je usoda velikih mož — In to ne ravno samo pri nas — in vendar zopet — naravna in uniljiva. Vstanejo in zažarijo kakor komet na nebu. — povzpnejo se visoko nad splošni duševni nivo. Njihova doba, v kateri so živeli in za njo delali, — jih ne razume, in njih veličino spozna in pojmi šele — poznejši rodovi.

Vzemimo samo našega Prešerna! Kaj nam pomeni Prešeren danes, čez polstoletja od njegove smrti. — In kaj je pomenil tedaj, ko je živel in ustvarjal svoja nesmrtna dela? In še čez desetletja, ko je bil pokopan! Saj je nastopila cela doba, ko je neomejeno vladal kulturni in politični samodržec Bleiweis in je veljal za največjega slovenskega pesnika eden največjosejših stihotvorcev — pesnik ropotač Jovan Vesel Kosovski, dočim je bil onemu slovenske-

mu kulturnemu in političnemu nadniku Prešeren — zaljubljeni pianček, ki je zlagal narodu nekoristne erotične — »pesmice«... In treba je bilo našega duhovitega ustvaritelja Martina Krpana Franceta Levstika in Josipa Stritarja, da sta ga »izvlekla« takorekoč iz blata in iz smeti, v katere so ga zavrgli nevedni njegovi potomci — prvaški zakupniki tedanje slovenske politike in z njo tesno združene literature. — njega — nesmrtnega pesnika in predstavitelja naše kulture pred vsem svetom.

Marsikdo vpraša: ali je to mogoče? Da, mogoče in — naravno! Prešeren je vzrastle nad listi splošni duševni nivo, v katerem je živel in ki je pozneje še — padel. — prehitel jih je za — desetletja in šele pozni potomci onih, nad katere se je vzpel, so ga. — dohiteli in — umeli njega in njegovo veličino. — Zdi se, da nam je usojeno, da se nam porodi nekako vsakih petdeset let en tak velik mož. — in zdi se, da se godi prav isto z našim Ivanom Cankarjem, največjim za ali poleg Prešerna. — Za ali poleg — kdo bi

tehtal! Kaj treba Cankarju primerjanja!

Tudi Cankar se je povzpel daleč nad nivo svoje dobe. — in smelo trdim, da še danes ni prišel čas, ko bodo ali bomo pojmi njegovo — višino ali pa globokost. — Tudi razumeli ga bodo šele — poznejši rodovi. — Saj le danes še velika večina ljudi, ki jim je še danes največji pisatelj — Jurčič, — Cankar pa — nerazumljen, »nepojmljiv in medije — sanjač! — naš Cankar, ta najrazborejši in najplemenitejši to-mač čuvstvovanja Sloveškega srca ter obenem najgloblji mislec, psiholog in filozof, ki je najgloblje prodrl in s čistim in ostrim pogledom premo-tril najskritejše kotičke človeške duše in srca. —

Čudno, — kaj ne? — toda vendar — naravno! Nič za to! Morda bodo morali tudi njega nekda — iz-vleči iz blata prav kakor so nekda — Prešerna, — njega — pesnika »Podob iz sanj«. — Čim pozneje ga bodo dohiteli, — tem večji je bil v svoji dobi, tem višji je bil nad njo! In celo jako verjetno je to: saj v naših novojni dobi sloveškega prava-

dania morale in z njo tesno združene — kulture ni pričakovati, da bo svet hitro — napredoval, marveč poprej — nazadoval. Ali pa bodo morda delali izjemo — združeni Jugoslovani? Kdo ve? Titanska duševna sila bi pač morala tičati v nam. —

Podobe iz sanj! Kaj leži pač med Vami in — Prešernovimi poezijami! Koliko lepega in slabega, koliko zrna in plevi! A kje imamo delo, ki bi se moglo primerjati in kosati s tema dvema knjižama!

Reklo se je svoj čas: da nimamo ničesa drugega kot oni drobni zvezek poezij, lahko bi stopili pred svetovno tehniko kulture in samozvestno položili to drobno knjižnjo nario. Danes lahko rečemo isto, ko imamo svoje — »Podobe iz sanj«. — Da ni napisal ali spenil Cankar ničesa drugega kot to, dozda najlepšo in najglobljo knjižno slovensko vseh časov. — morali bi ga imenovati največjega slovenskega genija: z njo bodo stopali še naši pozni, pozni rodovi z mirno samozavestjo na svetovni forum, pred svetovno kulturo tehnicol

Dvomim, da se tega danes splošno zavedamo, — celo naravno je, da so danes Cankarjevi — naj se mi oprostijo ta Cankarja skoro žaleči izraz — »čestilci« bolj pojmovalci, ki razumejo in občutijo z vso dušo in vsem srcem njegovo globoko — po-zev in filozofijo, — v manjšini! Nismo mu še dorasli. Prehitel nas je, — Eno pa je gotovo: ko bodo že davno pozabljena imena raznih, ki so stopali pred njim in bodo stopali za njim, in jih bo objela noč, — bosta še svetili dve zvezdi na našem kulturnem nebu: Prešeren in Cankar!

Niko Bartulovič. — Hrvat — je bil tisti poklicani, ki je prvi pokazal Ivana Cankarja pred letom dni pod utisom njegove smrti v vsi njegovi veličini, — s tem pa nočem kratiti velike vrednosti krasne študije našega dr. Prijatlja, ki žalibog še ni zagledala belega dne v tisku. —

Ni ga modernejšega slovenskega pisatelja, ki bi se bil mogel odtegniti uplivi demonične sile Cankarjevega duha in njegove genijalne besede in zdi se, kakor da bi se pri nas o tem še ne smela pisati. — Nič za to! Pisali bodo znaneci. Saj bi danes to

korja nakazanega za št. Vid! O. Jevnikarju svetujemo, da pusti sodišče na miru in ne preti z njim ljudem. On mora sodišča najbrže biti že precej vajen, menda po oni tožbi radi pretepa

Črna.

Opozarjamo kompetentno oblast na sledeče dejstvo: Naši mesarji prodajajo goveje meso brez razlike kakovosti kg po 16 K. V Ljubljani se pa prodaja goveje meso in sicer I. vrste po 15,70 K, druge vrste pa po 13,70 K. Napravite red! Tudi glede sladkornih cen opažamo razlike. V Sinči vasi je kg po 14,30 K, v Pliberku po 14,50 K, pri nas pa po 15,20 kron! Zahtevamo, da se samovolj-

nemu nastavljanju in naviljanju cen napravi konec!

Sladkorni pridelek Čehoslovaške v prihodnjem letu. Predsednik čehoslov. sladkorne kom. Novaček piše v »Narodnih Listih«: Cenijo, da bo Čehoslovaška republika pridelala v prihodnjem letu 7½ milijona metrskih stotov. Vendarle pa meni Novaček, da produkcija ne bo večja od 5½ do 6 milijonov metrskih stotov. Od vseh evropskih držav ima edino Čehoslovaška presežek sladkorja. Ta presežek pa ni tako velik, da bi mogla Čehoslovaška dobavljati sladkor vsem evropskim državam.

Najnovejša poročila.

(Vesti LDU.)

NOVI VOLILNI RED.

Beograd, 2. »Pravda« poroča: Vlada je na svoji predsednični seji dokončala razpravo o zakonski predlogi glede volilnega reda. V glavnem je bil sprejet predlog ministra za ustavodajno skupščino, temelječ na srbskem volilnem zakonu za narodno skupščino. Ta odobreni projekt se bo predložil glavnemu odboru Demokratske zajednice, potem pa še plenarni seji kluba demokratskih poslancev. Nato bo vlada z naredbo oktroirala volilni red, na čigar podlagi se bodo vršile volitve za novi parlament. Razprava o vprašanju ženske volilne pravice se ni končala, ker vladata o tem predmetu dve mnenji. Ena stranka meni, da je treba vprašanje ženske volilne pravice predložiti v rešitev ustavodajni skupščini, kot prvo načelno volilno reformo; druga stranka pa stoji na stališču, da se mora ženskam priznati pravico glasovanja ter jim tako omogočiti sodelovanje že pri prvih volitvah. V ostalem se pa obe stranki strinjata v tem, da imajo ženske v nacionalni dobi pravico do glasovanja. Vlada se še ni odločila za to, dali naj iz predloženih volitev izide parlament v pravem pomenu besede, ali pa velika narodna skupščina. Vsekakor je že danes sprejeto načelo splošne volilne pravice in popolne varstva manjšin po D'Houtovem sistemu. Pravico sodelovanja pri volitvah narodnih poslancev so dobili vsaki državljani kraljestva SHS, ki je dovršil 25. leto. Na ozemlju bivše kraljevine Srbije se bodo vršile volitve na podlagi popisa, ki je bil sestavljen leta 1910. Na ta način bo imel Beograd pravico voliti pet poslancev. Kvalifikacija poslancev se odpravi. Mesta, katerih prebivalstvo ne dosega gotovega določenega števila, ne bodo več volila svojih poslancev. Volitve se bodo vršile po administrativnih enotah, kakršne točasno obstoje v posameznih pokrajinah naše države. Novi volilni red predvideva tudi kazni za zlorabe in sleparstva pri volitvah. Vselej vstopa članov iz novovotvoljenih kraljev se bo državni odbor povečal in dobil svoje kraljeve pododbore.

PRED REŠITVJO JADRANSKEGA VPRAŠANJA.

LDU Beograd, 3. »Politika« javlja iz Pariza: Iz ameriških in angleških krogov doznavamo, da pride sredi t. m. Lloyd George v Pariz, da zastopnik drugih zaveznikov izmenja ratifikacijske listine mirovne pogodbe z Nemčijo. Ako bo do tedaj rešeno vprašanje glede D'Annunzia in njegovih upornikov, pride gotovo tudi Nitti v Pariz in nato se pravza-

prav prične jadranska konferenca.

Kakor vse kaže, je malo upanja, da se doseže sporazum med rimsko vlado in d'Annunzijevimi uporniki. Zastopnik Anglije Sir Crower bo oddal svoje posle angleškemu ambasaderju in v dveh dneh zapustil Pariz.

AGRARNA REFORMA V BOLGARIJI.

LDU Sofija, 2. Načrt za agrarno reformo, ki jo hoče izvesti bolgarska vlada, je že dogotovljen. Osnutek zakonske predloge, ki ga je izdelala posebna komisija, se bo predložil sobranju, kakor hitro se odpre seje parlamenta. Zemlja se bo porazdelila med poljedelce, ki nimajo lastnega zemljišča. Površina za obdelovanje sposobne zemlje, ki se bo razdelila, znaša poldrug milijon hektarjev. Osnutek določa med drugim tudi največjo in najmanjšo izmero zemlje, katero more dobiti posameznik.

MEŠČANSKI TEROR V BOLGARIJI.

LDU Bukarešta, 4. januarja. Rumunski dopisni urad »Dacia« javlja, da je v Sofiji proglašeno poostreno obsedno stanje. Voditelji komunistov so bili aretirani in izročeni vojnemu sodišču. Po sedemnajstih ne sme nikdo več na ulico.

VPRAŠANJE CARIGRADA IN DARDANEL.

LDU London, 2. (Dun KU-Brez. žično.) Kakor poroča »Pall Mall Gazette«, se bo vprašanje Carigrada in Dardanel rešilo najbrže takole: Carigrad in morska ožina postane mednarodna, kjer bosta prevladovali Francija in Anglija skupno. Novi sedež turške vlade bo v Mali Aziji. Sultana bodo priznali za poglavarja Muslimanov v verskem oziru in ostane Carigrad versko središče izlana. List še pripominja, da bo šel Lloyd George z natančno izdelanim načrtom v Pariz ter da se more računati s tem, da bo mirovna konferenca njegov načrt sprejela.

SOVJETSKA RUSIJA PONUDI ITALIJI MIR.

LDU Helsingsfors, 3. (Dun KU.) Ruska sovjetska vlada je italijanskemu ministru za zunanje stvari predlagala, naj takoj obnovi odnose. Pri tem se sklicuje na sklep italijanskih socialistov in na izjavo italijanske vlade, ki se nanaša na obnovo odnosov z vsemi doslej sovražnimi državami. Nadalje poudarja, da bo v kratkem rdeča armada zasedla obrežje Črnega morja, ki bo otvorila pot v Italijo.

Izdajatelj Ivan Mlinar. Odgovorni urednik: Rudolf Golouh. Tisk »Učitelj« v Ljubljani.

Poslano.

»Philharmonische Gesellschaft« in gospod Lajovic.

Na moje v »Napreju« z dne 16. decembra objavljeno pojasnilo glasu društva »Philharmonische Gesellschaft« je odgovoril gospod okrajni sodnik Lajovic z daljšo razpravo, ki je bila natisnjena v »Slovenskem Narodu« in v »Slovenec«. Gospod Lajovic s temi izjavami ni ovrzel težkega občita, da je bilo njegovo postopanje nepostavno. Že s tem, da se je kot nadzornik vmešaval v razpravo občnega zbora društva »Philharmonische Gesellschaft« dne 10. aprila 1919, ki se ga je nepovabljen udeležil, je prekršil svoj delokrog, ker ni bil niti po starem društvem zakonu, niti po naredbi celokupne Narodne vlade SHS z dne 30. decembra 1918 o nadziranju podjetij in zemljišč. Še manj pa po naredbi poveljenstva za notranje zadeve z dne 25. novembra 1918 o društvem pravu upravičen. Sistirati sklepa tega občnega zbora, tičočega se premenbe društvinih pravil. Gospod Lajovic ni navedel nobene zakonite podlage za svoje naziranje, da je imel kot uravritel premoženja društva »Philharmonische Gesellschaft« med ustanovitvijo društvenega delovanja pravico, da mesto odbora oziroma predsednika sprejema nove člane in sklicuje občni zbor.

Ker vsebujejo izvajanja gospoda okrajnega sodnika Lajovica celo vrsto neistinitosti, podkanih in zgrešnih sklepov, je potreba, da se podrobneje z njimi pobavim. Gospod Lajovic, ki sam priznava, da se je »Philharmonische Gesellschaft« šele vsled njegovega prizadevanja postavila pod vladno nadzorstvo, navaja več točk, ki naj dokažejo, da je naše društvo delovalo v nemško-nacionalnem in slovenskem sovražnem duhu. Tako trdi, da je »Philharmonische Gesellschaft« zgolj iz sovražnosti nasprotovala ustanovitvi civilnega orkestra, ki se je svojčas nameraval ustanoviti v Ljubljani. Da ovržem to trditev, je treba navesti, da za orkestralne vpriporitve, ki jih je poveljal »Philharmonische Gesellschaft«, niso zadostovali lastni društvini glasbeniki, temveč da je moral svoj orkester že skozi desetletja pomnoževati z glasbeniki tedanje vojaške tuge, kole kapelnik je vsled svoječasnega poziva od strani društva »Philharmonische Gesellschaft« nastavljal več boljših moči (konzervativistov). Ti vojaški glasbeniki, ki so delovali tudi v nemškem gledališču, so bili društvu za vse in koncerte vedno na razpolago, dočim bi bilo imelo s civilnimi muziki, zaposlenimi pri vseh mogočih prireditvah, take težave, da z njimi ne bi bilo mogoče prirediti v pravilnih rokih koncertov. Ker je povrh izkušnja pokazala, da se civilni orkestri v Ljubljani nikdar niso mogli dolgo vzdržati in ker so bili vojaški glasbeniki primeroma ceneji, ni mogla »Philharmonische Gesellschaft« sodelovati pri nameravani ustanovitvi civilnega orkestra. Torej so bili za njeno odklonilno stališče merodajni edinele stvarni razlogi in oziroma lastne interese. Dalje trdi gospod Lajovic, da je društvo s sklepom občnega zbora z dne 10. aprila nameravalo premoženje odtegniti svojemu prvotnemu namenu in ga porabiti za nemško-nacionalne svrhe. Tudi ta trditev je brez vsake podlage. Kakor vsako drugo društvo, je imela tudi »Philharmon-

sche Gesellschaft« pravico, da sklene posebne določbe za slučaj razpustitve društva, ki v nemirnih časih pri nobenem društvu ni izključena. Tako določbe so obstojale že prej in bila je prosta volja društvenikov, da jih premene. Sklenilo se je torej, kar gospod Lajovic previdno zamolči, da razpolaga s premoženjem v slučaju razpustitve zadnji občni zbor. Če bi se pa občni zbor ne sestlal, naj bi imeli člani zadnjega odbora pravico, da razpolaga z društvenim premoženjem izključivo vsak osebni dobiček. Ker so člani društvenega odbora nesebični in pošteni ljudje, pač ni na mestu sumničanje, da bi premoženje v primeru društvene razpustitve, če ni o njem ničesar ukrenil zadnji občni zbor, porabili nepravilno ali celo v politične svrhe. Neko odlično ljubljansko slovensko društvo, ki šteje gotovo tudi gospoda Lajovica med svoje člane, ima slično določbo v svojih pravilih, vendar pa se nad tem še ni nihče spodbil. Da pa ni med člani nobenega razpoloženja v tej smeri, da bi se muzikalični nameni društva v slučaju razpusta zapostavljali, izhaja iz celga poteka dotičnega društvenega zborovanja, ko jemu je prisostvoval tudi gospod Lajovic. Nič manj tendenciozna, nego ostale, je trditev gospoda Lajovica, da je »Philharmonische Gesellschaft« z oddajo društvene dvorane svojim namenom nasprotovala. Vsako društvo mora pri svojem delovanju računati z dohodki in s stroški. Ker so se dohodki vsled izpremenjenih razmer skrčili, je bila umevno društvemu odboru dobrodošla ponudba, da odda dvorano v nalet za kinopodjetje. Ker se je pri oddaji pridržala pravica uporabe za lastne prireditve, pač ne more biti govora o kakršnekoli prikrivanja društvenih namenov. Trditev, da izvira vse društveno premoženje iz darov Kranjske hranilnice, vsebuje močno pretiranje. Gotovo je, da je Kranjska hranilnica, kakor druge kulturne in občerkostne zavode tudi naše društvo izdatno podpirala, istina pa je na drugi strani, da si je društvo s svojim delovanjem — s koncerti, doneski društvenikov, kojih je bilo v zadnjih letih pred vojno blizu 700 in s šolninami — pridobilo precej lastnega premoženja in da je imelo razen Kranjske hranilnice mnogo drugih dobrotnikov in podpirateljev. Če se pregleda društvene dohodke v dobi od leta 1890 do leta 1918., se vidi, da so znašale na primer skupne članarine 168.859 K, skupne šolnine 165.161 K, zapuščine in podpore različnih dobrotnikov (izvzemši Kranjsko hranilnico) 128.087 K, dočim so znašale redne podpore Kranjske hranilnice 88.600 K. Povprečni letni dohodki so znašali v tej dobi 25.589 K, od katerih odpade na redno darilo Kranjske hranilnice 2000 K. Iz tega sledi, da društveno premoženje samo deloma izvira iz darov Kranjske hranilnice. Omeniti mi pa je, da sta bila med društvenimi dobrotniki tudi mestna občina ljubljanska in prejšnji deželni zbor, o katerih nihče ne more trditi, da sta s svojo slovensko večino podpirala nemška boina društva, med katere si dovoljuje gospod Lajovic zaradi boljše podkrepitve svojih trditve prištevati tudi našo »Philharmonische Gesellschaft«. V prejšnjih časih med Slovenci ni bilo take mržnje proti našemu društvu, kakor lo sedaj kaže gospod Lajovic. Nasprotno! Ugledni deželni predsednik baron Winkler je bil vnet prijatelj društva in župan

Ivan Hribar mu je izkazal čast, da se je kot zastopnik mestne občine ljubljanske udeležil slavnosti dvestoletnice občnega društva »Philharmonische Gesellschaft« v letu 1902 in da je pri tej priliki izvolil sreletni častno kolajno, ki jo je društvo takrat izdalo. Ni torej domnevati, da je Kranjska hranilnica s tem kaj zagrešila, da je društvu ob dvestoletnici slavnosti, ki je vzbudila v cel Evropi mnogo zanimanja za »Philharmonische Gesellschaft«, naklonila večjo vsoto. Sicer pa je, kar bi moralo biti znano sodniku Lajovicu, vsaka daritev, če jo obdarjenec sprejme, nepreklicna! Ako pa že zdajci velja o tem drugi nazor, potem bi bili pač Kranjska hranilnica in vsi ostali darovalci edini poklicani, da zahtevajo vrnitev društvu darovanih vsot, ne pa gospod Lajovic, ki ga v to ni nihče obobilil.

Na ostala natolcevanja gospoda Lajovica odgovarjati nedostaja prostora; dovoljene naj mi bodo le še sledeče opazke. »Philharmonische Gesellschaft« je bila skozi več nego dvesto let kulturni zavod, ki se ni nikdar bavil s politiko. Da so bili v društvu člani nemške narodnosti v pretežni večini, je bila pač posledica dejstva, da je imela Ljubljana v preteklih časih nemški značaj in da so se Slovenci šele v zadnjih 60 letih bolj poprijeli glasbenega dela. Ni pa istina, da so se slovenski člani svojčas izrinili iz društva. O tem se vže zato ne more govoriti, ker je bilo število slovenskih članov vedno prav pičlo. Med člani slovenske in nemške narodnosti pa ni bila nikdar kakšnega nasprotja, temveč obstojali so med njimi vedno najboljši odnosi. Da pa je »Philharmonische Gesellschaft« po veliki večini svojih članov nemško društvo, se li ne sme šteti v zlo, — tem manj, ker so posamezni društveniki in društvo kot tako trdno voljo, da hočejo biti in ostati zvesti državljanji države SHS, kar so društveni zastopniki opetovano izjavili na pristopnem mestu. Dokler se ne sklene postava, ki privede državljanom nemške narodnosti, zbirati se v lastnih društvih, se mora pripoznati tudi društvu »Philharmonische Gesellschaft« pravico, da po veljavnih zakonih kakor doslej deluje in da premeta take člane, ki njej ugaizajo, v kar je bila tudi vže po starih pravilih upravičena. Ker dalje doslej še ni postave, da si sme kdo premoženje društven, lastnih državljanom nemške narodnosti, na ta ali oni način prisvajati, je pač jasno, da je vse postopanje gospoda okrajnega sodnika Lajovica samovoljno in protipostavno. Ker pa živimo v pravni državi zato trdno upamo, da bodo pristojne oblasti, ugodivši našim pritožbam, vse njegove ukrepe glede »Philharmonische Gesellschaft« razveljavile.

V Ljubljani, dne 29. dec. 1919.

Dr. Schweizer, predsednik društva »Philharmonische Gesellschaft«.

Dražba gozdnega lesa

(hrast, jesen, brest i. dr.) se bo vršila dne 13. januarja 1920 pri nadgozdarskem uradu v Vinkovcih. — Natančneje na razglasu, ki je nabit na mestni deski. 5

komal razumeli, in morda bi se našel celo kdo, ki bi proti temu — protestiral! ...

Eno leto je minilo, odkar nam je telesno umrl. Pogreb, dva, trile nekrologi in potem — konec. Prešeren leta 1849! ...

Ob obletnici njegove smrti igrajo njegove — »Hlapce«. Niso njegovo najboljšo delo, — a eno tistih krasnih dramatskih Cankarjevih del, ki razodevajo resničnega mojstra — umetnika po ideji in psihološkem problemu (kdo in kaj je hlapec?). duhovitih refleksijah in notranji globocini in ne iščejo efekta samo v zunanjih — faktih. So pa pristno Cankarjevo delo, iz katerega veje — njegova — beseda, ki nam vendar ključce celega Ivana Cankarja v spomin, takšnega, kakor je bil, — čeprav se nam ni razodel v »Hlapcih« v vsej svoji veličini in globokosti, — celega Ivana Cankarja pravim, — vsaj ob obletnici njegove smrti ...

In kaj se je vedelo povedati o njem in njegovih »Hlapcih«? Pravzaprav — nič! Da kaže delo umetniške vrline! Dobro! Ktero slovensko dramatsko delo lahko poka-

žemo danes, ki bi bilo doseglo sleherno dramatsko delo Cankarjevo po svoji notranji umetniški vrednosti, ki je trajna, ako abstrahiramo morda tehnično stran, ki igra vlogo pri zunanjem efektu največkrat na račun notranje vrednosti? Cankar je do danes ne-le naš največji pisatelj sploh, nego je tudi naš največji dramatik, ki nam je podal poleg vsega eno najoriginalnejših, najfinjših občutenih del, — visoko — globoko veličastno pesem hrepenenja v dramatski obliki — »Lepo Vido«. Kakšne bedastoče so se pisale o tem njegovem nerazumljenem krasnem delu, ki je tudi eno izmed tistih, ktero bodo razumeli in vedeli — sit venia verbo — ceniti šele znaninci! Preveč »ilirična« se nekaterim zdi, in premalo — faktov se zgodi na — odru, pravzaprav nič, — in — »lepe Vido« od nikoder ni, ki bi »ob morju plenice prala« ... Seveda! Ker naj je Cankar hotel ali bi po mnenju raznih kritikastrov pravzaprav moral dramaturgizirati — (morda ala Vošnjak!) — narodno pesem, da bi zadostil vsaj — naslovu! ... Ti moj ljubí bog!

Ali pa je morda res treba danes celo »brantiti«, da se tako izrazim, — Cankarja proti onim, ki nimajo — okusa, pa vendar hočejo soditi umetnost zgori po okusu in ne tudi po pojmovanju? Mislim, da ne! Saj je Cankar sam suvereno odgovoril vsem tistim v enum svojih največjih umotvorov — v »Beli Križantemi«, ki je v bistvu literarna polemika, a vendar najdragocenejša nesmrtna umetnina, kteri ne moreš v naši morda celi slovanski literaturi nobene, enakovredne postaviti ob stran razum njegove — Krpanove Kobile ... In vendar — ...

Nič za to! Saj so celo »Hlapci« v Zagrebu, ko so jih igrali pred leti, bili — nerazumljeni — hladno sprejeti. Čisto naravno! Saj so »Hlapci« pristno slovensko delo, vzeti iz pristno slovenskega miljeja, iz dobe mračnjstva, kakoršne Hrvatí dozdaj še doživeli ali bolje občutili niso, — prava fotografija našega duševnega proletarijata iz polpretekle, a še danes občutene dobe, — delo, ki je bilo razumljeno s polno dušo le — Slovenci, čeprav morda šele v bodočnosti. Nikdo še ni tako globoko po-

gledal v to bedno dušo v tistem miljeju, v katerem so se rodili, po svoji umetniški koncepciji in psihologiji mojsterski »Hlapci«, v katerih je pokazal duševne hlapce v vsi naravnosti in — slabosti.

Noben slovenski inteligent ne bi smel eksistirati, ki ne bi poznal teh hlapcev, ki naj bi se uprizarili ob prvem večjem shodu akademskih stariščin ...

Na razna tujerodna druga dramatska dela jednake in manjše umetniške vrednosti nas spominjajo »Hlapci« ali vsaj na njihov milje, Učitelj Jerman nas spominja na Flemminga v »Flachsmannu als Friezeher«, župnik zopet na kaplana v Halberjevi »Mladosti«, Toda, — kaj se to pravi »spominja«? Milje je podobno in soroden, a Cankarjevi značali so vendar čisto drugi, čisto njegovi in zopet čisto slovenski in iz njih govori čisto Cankarjeva filozofija, ki je nekterim danes »še« — meglena ...

In tako je moral konstatirati gledališki kritik, da je ob prvi obletnici Cankarjeve smrti, ob premieri njegovih »Hlapcev« v — Ljubljani »sa-

moobsebi umevno« manjkalo v sicer dobro obiskani hiši gornjih »desettisoč«. Kaj se to pravi »gornjih desettisoč«? Gornji desettisoči so bili neglede na njih stan in njih — žep ravno tisti, ki so bili v gledališču pri tisti tihosvečani predstavi in kateri je vzplaval tisti večer pred duha cel tisti veliki Cankar iz »Podob in sanj« in tudi »Lepe Vido«, ktero hočemo videti prav kmalu v tistem uživanju brez tistih »gornjih desettisoč«, ktere misli g. — n. —, ki pa niso ... Saj bi je itak ne razumeli! Quid erat demonstrandum, in stavil bi skoro, da bi se kmalu oglasil eden izmed tistih ter dehal: ta-le pa niše reklamo za Cankarja ali celo za — njegov spomenik, ker je fasciniran njegov osebni čestilec ... Nič za to! Ni me sram.

Kaj potrebuje Cankar — reklame in osebnih čestilcev? In to še-le ali že — danes?

* V tem je pač prinesel razen »Napreja« »Slovenec« dobro, krasno studio.

Naiveča slovenska hranilnica!
MESTNA HRANILNICA LJUBLJANSKA,
Ljubljana, Prešernova ulica 3,
 je imela vlog koncem leta 1918 . . . K 80.000.000—
 rezervnega zaklada „ 2.500.000—

Sprejema vloge vsak delavnik.

Za varčevanje ima uvedene lične domače hranilnike.

Hranilnica je pupilarno varna.

Dovoljuje posojila na zemljišča in poslopja proti nizkemu obrestovanju in obligatnemu odplačevanju dolga.

V podpiranje trgovcev in obrtnikov ima ustanovljeno
Kreditno društvo.

Štedite s podplati!

Usnati nabitki z žebeljčki, za moške in ženske čevlje, garnitura po K 2—, za otroške po K 150, se zopet dobivajo v ljubljanski zalogi tovarne „PEKO“—čevljev

PETER KOZINA & Co., Ljubljana, Breg 20.

Preprodajalec popust!

Preprodajalec popust!

MODNI SALON
STUČNY-MASCHKE
 LJUBLJANA
 blagovna hiša
 priporoča svojo veliko iz-
 biro krasnih modelov, bar-
 vnatih velour, plišastih
 in filenastih klobukov ka-
 kor tudi iz kožuškovne za-
 dame in deklice.
 Popravila
Zaloga klobukov gotov.

Poljedelske stroje, orodje, stavbeni ma-
 terijal, kuhinjsko posodo in drugo želez-
 :: nino priporoča domača tvrdka ::

FR. STUPICA v LJUBLJANI,
 Gosposvetska (Marije Terezije) cesta št. 1.

265

Popravila se sprejemajo.
 Lasina delavnica.

- IVAN JAX in sin -

LJUBLJANA Družinska cesta št. 15, LJUBLJANA

Sivalni stroji in stroji za pletenje. izborno konstrukcija
 iz tovarne v Lincu. Ustanovljena l. 1867. Vezanje poučuje
 brezplačno.

Pisalni stroji „Adler“ KOLESKA iz prvih tovarov

***** Dürkopp, Styria, Waffeurad. 233

Zajčje kože

od divjih in domačih kupuje po najvišjih cenah
Ivan Smigovec, Soštanj,
 izdelovalnica klobukov, zamenjava tudi klobuke vseh
 vrst za kože.

== Ljubljana ==
 Rimska cesta 16
 naznanja, da še
 vedno dela s
 pristnim blagom.
 Izvršitev točna.
 Zmerne cene.
 Za vsa izvršena dela
 jamčim dve leti.

Proti takojšnemu nastopu se
išče

mlajša, samska možka
 ali ženska pisarn. moč

vešča popolnoma stenografije in
 strojepisja. Prosilci, ki so morebiti
 delovali v lesni stroki imajo prednost.
 Tozadevne ponudbe je vpsolati takoj
 na naslov Trboveljske premo-
 kopne družbe v Ljubljani, Knafljeva
 ulica 13.

Staro železo

kupuje po najugodnejših cenah

:: Jeklarna na Ravneh ::
 Guštanj-Ravne, Koroško.

Karbid

kakor tudi krasne 889

karbidne svetilke

razpošilja vsako množino po to-
 varniški ceni

tovarniška zaloga
Janko Andrašič
 v Mariboru.

888

„Hif-krema“

„Altese“ Jakobi
 in druge vrste cigaretnega
 papirja in stročnic ter milo,
 vasilino, ličilo, pisemski
 papir itd. nudi po najnižjih
 cenah 888

ERKER & ČERTALIČ

Ljubljana, Resljeva cesta št. 20.

Jugoslovansko inženirsko podjetje

družba z o. z.

se usoja naznanjati, da je začelo poslovati v
Ljubljani, Sočna ulica 2 — Mariboru, Vetrinjska ulica 34.

Tehnični ravnatelj: avtor. civ. inž. Veclav Fidrhel.

Komercialni ravnatelj: Viktor Kukovec.

Odd. I. Projekti, proračuni. Nasvetovanje in zastop. Presoja in stavbno nad-
 zorstvo. Izvršitev zgradb.
 Odd. II. Vodne gradbe; izraba vodnih sil, elektrarne, električna instalacija; po-
 ljudelska melioracija; kanalizacija in vodovodi.
 Odd. III. Beton, železobeton. Želzne konstrukcije.
 Odd. IV. Železnice, ceste, predori, mostovi. 852
 Odd. V. Industrijska in gospodarska poslopja.
 Odd. VI. Komercialno razpečevanje gradiva, orodja, strojev in industrijskih tvarin.

Kupi „DRAVA“ Maribor.

Rezan les (smrekov, jelkov, borov, mecesnov, bukov)
 Tisan les (smrekov, jelkov, borov)
 Okrogel les (smreka, jelka, bor, mecesen)
 Bukov les (hlode od 25 cm debelosti naprej)
 Drva (trda in mehka)
 Stojeci les v gozdu
 Smrekovo skorjo

kupi vsako množino
„DRAVA“ lesna trgovska in industrijska družba
 1. o. z.
v Mariboru. 883

Kupi „DRAVA“ Maribor.

Rogaška Slatina

Tempel vrelec: Najboljša namizna voda, najbogatejša na
 ogljikovi kislini. Pospešuje prebavljanje
 in preosnavljanje.

Styria vrelec: Zdravilna voda proti kroničnemu katarju
 želodca in čreves, najboljši pripomoček
 proti slabemu prebavljanju in teku, bo-
 leznim jeter in ledvic, sladkorna bolezen.

Donati vrelec: Najmočnejši vrelec svoje vrste, posebno
 dobro sredstvo proti črevesnemu katarju,
 želodčnemu kamenu, sladkorni bolezni,
 debelosti, putiki, hemoroidom itd.

Rogaška Slatina je najbolj priljubljena in se vobče največ
 zahteva. To pa radi tega, ker je izmed
 vseh alkalično-saliničnih rudniško-kislil
 slatin najbogatejša na ogljikovi kislini.
 — Ta slatina je najokusnejša krepčilna
 in oživljajoča pijača; obenem pa tudi naj-
 boljše sredstvo, s katerim se obvaruje v
 mrzlih krajih mrzlice.

Rogaška Slatina je najboljša namizna in zdravilna, mine-
 ralna voda, katere nima nikdar slabega
 okusa ali duha.

Splošno kreditno društvo v Ljubljani,

== registrovana zadruga z omejeno zavezo ==

sprejema **hranilne vloge** vsak delavnik od 8. do 13. ure
 in jih obrestuje po čistih

4 %

Rentni davek plača društvo iz svojega. Obresti se kapitalizirajo
 polletno. Večje in stalne vloge se obrestujejo po dogovoru.

Posojila daje svojim zadružnikom proti vknjižbi, na osebni
 kredit proti poročstvu ali zastavi vrednostnih papirjev. Memce
 se eskomptujejo po bančni obrestni meri.

Edini, res delavski denarni zavod.

61

Kmetska posojilnica ljubljanske okolice v Ljubljani

obrestuje hranilne vloge po čistih
Rezervni zaklad nad K 1.100.000.

3 %

brez odbitka rentnega davka.

== Ustanovljena l. 1881. ==